

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้จะใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากร ประชากรที่นำมาศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

1.) กลุ่มนักการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 24 คน

2.) พนักงานระดับบริหาร ได้แก่ ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล หัวหน้าแขวง และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้ากอง หรือผู้อำนวยการกองในส่วนงานต่าง ๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวนดังนี้

- ปลัดเทศบาล 1 คน , รองปลัดเทศบาล 2 คน , หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล

- กองการแพทย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกอง 1 คน , หัวหน้าฝ่าย 3 คน

- กองการศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก 1 คน , หัวหน้าส่วน 2 คน , หัวหน้าฝ่าย 6 คน

- กองการคลัง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกอง 1 คน

- กองช่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก 1 คน , ผู้อำนวยการกอง 4 คน

- กองวิชาการและแผนงาน ผู้อำนวยการกอง 1 คน

- กองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกอง 1 คน

- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการกอง 1 คน , หัวหน้าฝ่าย 2 คน

- หัวหน้าแขวง (ศรีวิชัย เมืองราย กาวิละ) 3 คน

พนักงานระดับบริหารมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 31 คน

3.) พนักงานระดับปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานในระดับปฏิบัติการที่อยู่ในกองวิชาการและแผนงาน กองคลัง และหน่วยงานตรวจสอบภายใน ดังนี้

1.) กองคลัง

ประกอบด้วย : แขนงนครพิงค์ - ฝ่ายพัฒนารายได้ จำนวน 17 คน
 - ฝ่ายบริหารงานคลัง จำนวน 14 คน
 - ฝ่ายงานแผนที่ภาษี จำนวน 8 คน
 : แขนงศรีวิชัย 5 คน
 : แขนงเมืองราย 7 คน
 : แขนงกาวิละ 7 คน

2.) กองวิชาการและแผนงาน

ประกอบด้วย - งานวิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 4 คน
 - งานวิจัยและประเมินผล จำนวน 4 คน
 - งานนิติการ จำนวน 5 คน
 - งานจัดทำงบประมาณ จำนวน 2 คน

3.) งานตรวจสอบภายใน จำนวน 5 คน

พนักงานระดับปฏิบัติการมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 78 คน

2. บุคลากรภายนอกเทศบาล หมายถึง กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล แบ่งออกเป็น

- 1.) กลุ่มข้าราชการสำนักผู้ตรวจการท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 17 คน
- 2.) กลุ่มข้าราชการสำนักงานจังหวัด ส่วนนโยบายและแผน จ.เชียงใหม่ จำนวน 4 คน

ข. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีดังนี้

1. กลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาล ได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 133 คน
2. กลุ่มบุคลากรภายนอกเทศบาล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน

จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 154 ชุด แก่ประชากรตัวอย่าง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 125 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.17 ของประชากรตัวอย่างทั้งหมด โดยสามารถสรุปลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	58	46.4
หญิง	67	53.6
รวม	125	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	0	0
25 - 30 ปี	9	7.2
31 - 40 ปี	67	53.6
41 - 50 ปี	35	28.0
51 - 60 ปี	12	9.6
61 ขึ้นไป	1	0.8
รวม	124	99.2
3. อาชีพ		
สมาชิกสหภาพเทศบาล	7	5.6
พนักงานเทศบาล	98	78.4
ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง	20	16.0
รวม	125	100.0
4. การศึกษา		
ประถมศึกษา	0	0
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	13	10.4
อนุปริญญา/ปวส.	22	17.6
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	69	55.2
สูงกว่าปริญญาตรี	21	16.8
รวม	125	100.0

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จำแนกตามลักษณะที่มาของข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยได้จากการใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งได้ทำการทดสอบค่าความเชื่อถือแล้ว
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ราชกิจจานุเบกษา บัญชีรายได้รายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถิติการคลังและงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่ งานวิจัยทางวิชาการ เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ทางการคลัง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายการคลังของเทศบาลที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง จำแนกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ (1.) กฎหมายกำหนดรายรับของเทศบาล (2.) กฎหมายกำหนดการใช้จ่ายของเทศบาล (3.) ระเบียบการคลังและงบประมาณของเทศบาล

เนื่องจากข้อมูลเป็นระดับอันดับมาตรา ดังนั้นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์โดยใช้สถิติพหาวามิตอร์ได้ จึงจำเป็นต้องมีข้อกำหนดดังนี้

รายการ	น้ำหนักคะแนน		ช่วงคะแนน
	คำถามเชิงปฏิฐาน	คำถามเชิงปฏิเสธ	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	4.51 – 5.51
เห็นด้วย	4	2	3.51 – 4.50
เห็นด้วยปานกลาง	3	3	2.51 – 3.50
ไม่เห็นด้วย	2	4	1.51 – 2.50
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5	0.51 – 1.50

ตอนที่ 3 เป็นการถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับความมีอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง ซึ่งแยกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

(1.) ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครเชียงใหม่

- (2.) นโยบายสนับสนุนอื่นๆ ต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง
- (3.) การจัดบริการสาธารณะของเทศบาลนครเชียงใหม่
- (4.) กระบวนการควบคุมทางการคลัง
- (5.) สภาพเศรษฐกิจของประเทศ
- (6.) นโยบายและแผนในการพัฒนาประเทศ

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

รายการ	น้ำหนักคะแนน		ช่วงคะแนน
	คำถามเชิงปฏิฐาน	คำถามเชิงปฏิเสธ	
มีอิทธิพลมากที่สุด	5	1	4.51 – 5.51
มีอิทธิพลมาก	4	2	3.51 – 4.50
มีอิทธิพลปานกลาง	3	3	2.51 – 3.50
มีอิทธิพลน้อย	2	4	1.51 – 2.50
มีอิทธิพลน้อยที่สุด	1	5	0.51 – 1.50

3.4 การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre – test) กับสมาชิกสภาเทศบาลและพนักงานเทศบาลของเทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลนครอุดรธานีจำนวน 36 คน ทั้งนี้เพื่อหาความเชื่อถือได้ของมาตรวัด (Reliability) โดยการทดสอบความน่าเชื่อถือของมาตรวัด (Reliability Analysis) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient Correlation) ซึ่งมาตรฐานของความเชื่อถือได้สำหรับมาตรวัดโดยทั่วไป Nunnally ,1978 (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ , 2526) เสนอแนะว่าขนาดค่าความเชื่อถือได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือได้ว่าเป็นเกณฑ์สำหรับมาตรวัดที่ได้มาตรฐาน และมักไม่มีความจำเป็นสำหรับการวิจัยทางวิชาการส่วนมาก ดังนั้นการวิจัยนี้จึงกำหนดขนาดค่าความเชื่อถือได้ตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

หลังจากหาความเชื่อถือได้ โดยใช้วิธี Alpha Method แล้ว พบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีขนาดค่าความเชื่อถือได้มากกว่า 0.55 แสดงว่ามาตรวัดมีความเชื่อถือได้ และมีนัยสำคัญทางสถิติตั้งแต่ระดับ 0.05 ขึ้นไป แสดงถึงความสอดคล้องภายใน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรในทางบวก จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้

1.) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารสถิติการคลังของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีประเด็นการศึกษา คือ

1.1) การศึกษาแนวโน้มการกระจายอำนาจทางการคลังสู่เทศบาลนครเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา โดยมีสูตรการวิเคราะห์ดังนี้

$$\text{การกระจายอำนาจด้านรายรับ} = \frac{\text{รายรับรวม} - \text{รายรับที่เทศบาลจัดเก็บเอง}}{\text{รายรับที่เทศบาลจัดเก็บเอง}}$$

$$\text{การกระจายอำนาจด้านรายจ่าย} = \frac{\text{รายจ่ายรวม} - \text{รายจ่ายจากเงินอุดหนุน}}{\text{รายจ่ายจากเงินอุดหนุน}}$$

1.2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางการคลังโดยใช้ข้อมูลในปี 2526 - 2540 มาเป็นฐานสำหรับการวิเคราะห์ และใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ การวิเคราะห์มี 2 ส่วน คือ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางด้านรายรับและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางด้านรายจ่าย โดยกำหนดสมการเพื่อการวิเคราะห์ดังนี้

$$\text{การกระจายอำนาจทางด้านรายรับ (R1)} = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6)$$

$$\text{การกระจายอำนาจทางด้านรายจ่าย (E1)} = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6)$$

โดยกำหนดให้

$$R1 = \frac{\text{รายรับรวม} - \text{รายรับที่เทศบาลจัดเก็บเอง}}{\text{รายรับที่เทศบาลจัดเก็บเอง}}$$

$$E1 = \frac{\text{รายจ่ายรวม} - \text{รายจ่ายจากเงินอุดหนุน}}{\text{รายจ่ายจากเงินอุดหนุน}}$$

ตัวแปรอิสระ

- X1 = ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)
- X2 = ความเจริญเติบโตของเมือง
- X3 = การเปลี่ยนแปลงของประชากร
- X4 = กฎหมายเกี่ยวกับการคลังของเทศบาล
- X5 = การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
- X6 = รายรับของรัฐบาลกลาง
- X7 = แผนพัฒนาประเทศ

2.) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

- (1.) ปัจจัยด้านกระบวนการควบคุมทางการคลัง
- (2.) ปัจจัยด้านนโยบายสนับสนุนอื่นๆ ต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง
- (3.) ปัจจัยด้านการจัดบริการสาธารณะของเทศบาล
- (4.) ปัจจัยด้านนโยบายและแผนในการพัฒนาประเทศ
- (5.) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาล
- (6.) ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของประเทศ

โดยประเด็นที่ 1 - 4 ใช้การวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) การวิเคราะห์การผันแปรสองทาง (Two – Way Analysis of Variance) และการทดสอบนัยสำคัญทางปฏิบัติ (Test of Practical Significance) โดยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกพหุ หรือ MCA

ส่วนประเด็นที่ 5 และ 6 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบอันดับของ Kruskal Wallis เนื่องจากความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน

2.2) การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มต่อลำดับความสำคัญของปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง ใช้สถิติ Spearman's rho Test

2.3) การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มต่อปัจจัยด้านกฎหมายการคลังเทศบาลที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจทางการคลัง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

- (1.) กฎหมายกำหนดรายรับ
- (2.) กฎหมายควบคุมการใช้จ่าย
- (3.) กฎระเบียบการคลังและงบประมาณ

โดยประเด็นกฎหมายกำหนดรายรับใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบอันดับของ Kruskal Wallis เนื่องจากความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ส่วนการวิเคราะห์ในประเด็นกฎหมายควบคุมการใช้จ่ายและกฎระเบียบการคลังและงบประมาณ ใช้การวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) การวิเคราะห์การผันแปรสองทาง (Two – Way Analysis of Variance) และการทดสอบนัยสำคัญทางปฏิบัติ (Test of Practical Significance) โดยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกหมู่ หรือ MCA